

Čiupk žibintuvėlį, esantį kitame puslapyje, kad galėtum sekti, kas dedasi po žeme! Ar žinotai, kad daug gyvūnų gyvena tiesiog giliai žemėje? O kai kurie iš jų ten kasa gilius tunelius ir pasidaro angas.

Atlikdami „gamtinius reikalus“ šie padarėliai gamina trąšas augalams ir gerina dirvožemį. Rausdami tunelius jie išpureną žemę.

Daugybė mažų padarėlių gyvena rudenį nukritusiuose lapuose. Pagalvok apie įvairius vabzdžius, vabalus, vorus, sraiges, vėdarėlius ir kirminus.

Jie rausiasi dirvoje ir minta supuvusiais lapais arba naudoja juos savo buveinėms kurti.

Kai kurie didesni gyvūnai irgi gyvena po žeme. Pavyzdžiui, kurmiai, barsukai, lapės ir pelėnai. Triušiai ir kiškiai taip pat rausia urvelius su daugybe tunelių giliai žemėje, kartais net smėlyje.

Nesijaudink – gyvūnai, kurie gyvena po žeme, tikrai nenuskęs po lietaus. Vabzdžiai ir maži padarėliai dažnai sugeba tiesiog išplaukti į paviršių. Tie, kurie gyvena giliau, kasa savo urvus taip, kad vanduo negalėtų ten patekti. Jie taip pat rausia tunelius vandeniui nutekėti.

Tavo žibintuvėlis!

1

Laikyk jį čia
(arba idėk atgal
į specialią formą
šalia)!

2

Atsargiai išimk žibintuvėlį.
Slysk juo per puslapius,
padengtus folija.
Galėsi matyti viską,
kas paslėpta puslapyje.

3

Kai norėsi padėti žibintuvėlį,
įstumk jį į tam skirtą angą
iš viršaus. Jei jį pametei ar
netyčia suplėšei, nusipiešk
naują ant standaus balto
popieriaus ir išsikirpk.

Ieškok
manęs
kiekviename
puslapyje.

Ar žinojai?

Kiškiai ir laukiniai triušiai – tai skirtingų rūšių gyvūnai. Jie iš tikrųjų yra ne graužikai, o kiškiniai žinduoliai. Turi ne dvi poras priešakinių dantų kaip graužikai, bet keturias.

Kiškis gali sverti iki septynių kilogramų. Triušio svoris siekia du tris kilogramus. Dėl savo stiprių užpakalinių kojų kiškiai yra greitesni už triušius. Jie gali bėgti 64 kilometrų per valandą greičiu, o tai didesnis nei leistinas automobilio greitis mieste!

Animaciniuose filmukuose kurmiai dažniausiai vaizduojami akli, bet iš tiesų taip nėra. Tiesiog jų rega ne tokia puiki. Kurmių akys mažytės, todėl, norėdami prasirausti po žeme urva, jie naudojami ūsais, nosimi ir uodega.

Rudenį nuo medžių krintantys lapai suformuoja tam tikrą sluoksnį, vadinamą humusu. Jame slepiasi daugybė smulkių padarėlių. Visi šie gyvūnėliai gyvena ant žemės, žemėje ir po žeme. Tokie yra vėdarėliai, vorai, kirminai, sraigės, šimtakojai ir vabzdžiai. Kai kurie iš jų minta augalais, bet yra maitėdų ir mėsėdžių. Visi kartu jie suėda nukritusius lapus, pūvančius augalus, kitų gyvūnų maisto liekanas ir negyvus padarus. O tai reiškia, kad miško paklotė lieka švari.

Lapės taip pat kasa urvus po žeme. Bet kartais jos visai nenori sunkiai dirbti. Tada tiesiog užgrobia kokią nors barsukų ar triušių šeimos urvą. Dažniausiai jos išvaro kitus gyvūnus, bet kartais tiesiog nusprendžia gyventi kartu.

Įdomūs faktai

Skrudėlės yra labai stiprios: jos gali pakelti penkiasdešimt kartų didesnę svorį už savo!

Triušiai ėda savo išmatas (bet tik minkštas).

Pasaulyje yra žinoma apie 670 sliekų rūšių. Lietuvoje jų randama 15.

Ėrmiukai mėgsta sliekus. Nors žiemą nemiega, bet jie vis tiek apsirūpina sliekais. Kartais šimtais ar net tūkstančiais jų!

Barsukai gyvena sujungtų tunelių tinkle, kuris vadinamas urvu. Jame įsikuria didelė barsuko šeima. Kai kurie urvai išsilaiko net šimtus metų!

Skruzdėlyno viduje

Ar matai tą didelę krūvą visai šalia medžių? Tai namas, kuriame gyvena daug skruzdėlių. Skruzdėlyne yra gausybė tunelių ir mažų kambarėlių. Pažvelk iš arčiau!

Skruzdėlės gyvena didelėmis kolonijomis po žeme. Kiekviena kolonija yra didžiulė šeima. **Karalienė** – tai šeimos galva. Yra keletas skruzdėlių patinėlių, tačiau visą darbą atlieka patelės. Jos vadinamos darbininkėmis. Skruzdėlių kolonijos šiek tiek primena kariuomenę. Jose yra **kareivių**, skruzdėlių didesniais žandikauliais, kurie skirti kasti. Yra ir skruzdėlių žvalgų, kurie ieško maisto. Taip pat globėjų – jie prižiūri mažuosius skruzdėliukus (**lervas**).

Skruzdėlyne yra daug kambarių, sujungtų tuneliais. Karalienė turi nuosavą kambarį. Yra ir ligonių patalpa. Matai **kiaušinėlius** ir lervas? Jie – atskirame vaikų kambaryje. Specialioje erdvėje skruzdėlės augina grybus. Dar yra svečių kambarys **kitiems vabzdžiams**, kurie įsikuria tame pačiame skruzdėlyne.

Pro vieną iš daugelio landų **visa skruzdėlių virtinė** keliauja prisirinkusi maisto. Jos nuneša atsargas į sandėliuką. Rūpinasi, kad skruzdėlynas būtų tvarkingas. Ten taip pat yra specialus kambarys atliekoms. Grynas oras į skruzdėlyną patenka pro tunelius ir angas.

Ar turi žibintuvėlį? Gal gali padėti rasti skirtingus kambarius?
Ar matai, kokie svečiai gyvena skruzdėlyne?

Sliekai dirvoje

Kai lietus pliaupia kaip iš kibiro, ant šaligatvio arba sode dažnai gali pamatyti slieką. Jie gyvena po žeme, tačiau išlenda krintant **lietaus lašams**. Vanduo kapsena į jų urvelius.

Sliekai turi būti labai atsargūs išlindę į paviršių, nes daugelis aplink esančių gyvūnų tik ir tyko skanaus sliekų užkandžio. Ar matai ant grėblio tupintį **žvirblį**, kuris stebi slieką, o **varną**? Ponui **Barsukui** taip pat patinka sultingi sliekai. Jie dar turėtų saugotis šimtakojų ir sraigių.

Sliekai patys išrausią **tunelius** žemėje. Tai padeda orui patekti į jų urvelius. Taip pat tai naudinga augalams. Sliekai sutvarko augalų atliekas, pavyzdžiui, sugrauzdami jų likučius. Sliekų išmatos yra puikios trąšos naujiems augalams.

Sliekai į savo buveines žemėje tempia **lapus**, mėšlą ir kitas medžiagas, kad galėtų vėliau tai suėsti arba uždengti jais urvelius. Sliekai deda kiaušinėlius ne į atskiras vietas, o į specialų tamsiai rudą **kokoną**. Šis yra žirnio dydžio, bet savo forma primena citriną. Po kelių mėnesių iš kiaušinėlių išsirita sliekučiai.

Ar pastebėjai kokoną? Ar matai gyvūnų, kurie norėtų gardaus sliekų užkandžio?

